

Nr 467.

Godkänd av första kammaren den 29 juni 1946.
Godkänd av andra kammaren den 29 juni 1946.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående aktieteckning i Norrbottens järnverk aktiebolag m. m.

(Statsutskottets utlåtande nr 241.)

Till Konungen.

I propositionen nr 302 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 24 maj 1946, föreslagit riksdagen att dels till Aktieteckning i Norrbottens järnverk aktiebolag å kapitalbudgeten, fonden för statens aktier, för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av kronor 30 500 000, dels besluta, att staten genom riksgäldskontoret skall ställa garanti ej mindre i mån av behov för lån åt Norrbottens järnverk aktiebolag å högst 70 000 000 kronor än även för förlagslån åt bolaget till ett belopp av högst 6 000 000 kronor, dels ock till Avskrivning å statens aktier i Norrbottens järnverk aktiebolag under huvudtiteln avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av 12 000 000 kronor.

Genom beslut av 1939 års urtima riksdag samt 1941 och 1944 års riksdagar ha för anläggande av ett statligt järnverk i Norrbotten — Norrbottens järnverk aktiebolag — under fonden för statens aktier anvisats tillhopa 26 500 000 kronor. Härjämte har under fonden för låneunderstöd anvisats 1 500 000 kronor. Vidare har riksgäldskontoret bemyndigats ställa garanti för förlagslån åt bolaget till ett belopp av 3 000 000 kronor.

Anläggningarna utgöras för närvarande av två elektrotackjärnsugnar, ett elektrostålverk och ett sinterverk. Under uppförande äro ytterligare en elektrostålugn, en förreduktionsanläggning samt ett thomasverk. Järnverkets tackjärnskapacitet beräknas efter beslutad utbyggnad utgöra inemot 100 000 ton per år.

I förevarande proposition har nu förordnats en ytterligare utbyggnad av Norrbottens järnverk, kostnadsberäknad till 140 000 000 kronor. Utbyggnaden, som föreslås skola ske i två etapper, syftar till att uppnå en produktionskapacitet av 500 000 ton tackjärn per år, ävensom till en utvidgning av rörelsen att omfatta även förädling av tackjärn till 300 000 ton valsade produkter. I propositionen framlägges förslag om en första utbyggnad, till en kostnad av 100 000 000 kronor, omfattande dels uppförande av en koksmasugn eller ytterligare elektrotackjärnsugnar med en sammanlagd kapacitet av 200 000 ton samt motsvarande utbyggnad av övriga metallurgiska anläggningar, dels ock byggande av ett götvalsverk och ett grovvalsverk. I den andra etappen har

förutsatts skola ingå anläggningar för ytterligare 200 000 ton tackjärn samt utbyggnad av valsverken.

I propositionen har vidare föreslagits anvisande av ett avskrivningsanslag å 12 000 000 kronor under huvudtiteln avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster. Förslaget föranledes av en såsom erforderlig ansedd finansiell rekonstruktion av bolaget genom nedsättning av bolagets aktiekapital med motsvarande belopp för möjliggörande av avskrivning av vissa onormalt höga anläggningskostnader med omkring 8 500 000 kronor, utjämning av balanserad förlust omkring 500 000 kronor samt reservfondens uppbringande till erforderligt belopp.

Riksdagen har i likhet med departementschefen och bolagets styrelse kommit till den uppfattningen, att malmförädlingen vid järnverket av företagsekonomiska skäl icke bör stanna vid tillverkning endast av tackjärn och därav framställt stålgöt och annat stålmaterial. En rationell drift vid verket synes kräva, att detsamma kompletteras med en valsverksanläggning, och det får, enligt riksdagens mening, även ur allmänna synpunkter anses önskvärt att de lappländska malmtillgångarna på detta sätt utnyttjas mera intensivt.

Vid bedömandet av frågan om valsverksanläggningens lämpliga storlek torde det, såsom bolagets styrelse framhållit, ur driftsekonomiska synpunkter vara erforderligt att utbyggnaden sker i så stor skala som avsättningsmöjligheterna medgiva. Styrelsen har under förutsättning av att en jämn och hög sysselsättning inom det svenska näringslivet kan även i fortsättningen bibehållas uppskattat det inhemska järnbehovet omkring år 1950 till 1 470 000 ton per år mot omkring 1 200 000 ton nu. Redan beslutade utvidgningar av produktionskapaciteten vid mellansvenska järnverk har år 1950 beräknats möjliggöra en ökning av produktionen av handelsjärn med 300 000 ton från nuvarande 900 000 ton till 1 200 000 ton. Under antagen förutsättning att exporten kommer att framdeles uppgå till samma storlek som före kriget, eller till 200 000 ton, har styrelsen beräknat att år 1950 produktionsunderskott av (1 470 000—1 200 000 + 200 000 i runt tal 500 000 ton skall komma att förefinnas, som måste täckas genom import eller ytterligare ökning av den inhemska produktionen. Styrelsen anser med hänsyn härtill en utvidgning av Norrbottens järnverk, syftande till en utökning av produktionen av handelsjärn med åtminstone 300 000 ton, försvarlig.

De framtida avsättningsmöjligheterna äro givetvis mycket svåra att beräkna. Det kan icke anses uteslutet, att avsättningen av järnverksprodukter omkring år 1950 kommer att bli större än föreliggande beräkningar angiva. Hänsyn bör även tagas till att järnbehovet, såsom departementschefen framhållit, även efter år 1950 kan väntas visa en fortskridande ökning. Då sålunda, enligt riksdagens mening, övertvägande skäl tala för att bolagsstyrelsens beräkningar äro hållbara, har riksdagen, under hänvisning i övrigt till vad departementschefen anfört, ansett, att järnverket i Luleå bör utbyggas till den föreslagna kapaciteten valsverksprodukter.

För framställning av nämnda kvantitet av 300 000 ton handelsfärdigt järn per år erfordras enligt styrelsens beräkning maximalt 350 000 ton tackjärn. Styrelsen har emellertid räknat med att kunna finna avsättning jämväl för omkring 150 000 ton tackjärn genom försäljning i den fria marknaden samt har föreslagit, att tackjärnsbasen i motsvarande grad utbyggas. Förslaget, vilket tillstyrkts av departementschefen, har ej föranlett erinran från riksdagens sida.

Genom den föreslagna utbyggnaden skulle vårt land erhålla en metallurgisk industri, vilken visserligen icke kan mäta sig med de större anläggningarna i utlandet men som dock för svenska förhållanden får anses vara av betydande omfattning. Med hänsyn till beräknade avsättningsmöjligheter och i jämförelse med de naturtillgångar, som finnas i de lappländska malmfälten, kan dock anläggningen, vilken beräknas komma att förbruka ca 750 000 ton malm per år, icke anses överdimensionerad. Om en räntabel och konkurrenskraftig järnindustri överhuvud taget skall kunna tillskapas i Norrbotten torde förutsättningarna härför föreligga just vid en på stordrift baserad modern anläggning. Riksdagen, som i likhet med departementschefen anser sig ha anledning antaga, att styrelsens räntabilitetskalkyler skola visa sig hållbara, är fullt medveten om de svårigheter som måste uppstå såväl i tekniskt avseende under anläggningstiden och framdeles vid driften som i fråga om anskaffningen av materiel och arbetskraft för byggnadsarbetena samt rekryteringen av yrkesarbetare för järnverket. Riksdagen förutsätter, att styrelsen för bolaget i all den utsträckning detta är möjligt anlitar och samråder med in- och utländsk expertis på området. Riksdagen vill vidare för egen del understryka vad departementschefen anfört rörande arbetskraftsproblemet och bostadsförsörjningen.

Riksdagen har intet att erinra mot att utbyggnaden på sätt i propositionen föreslagits uppdelas på två etapper, av vilka den första skulle omfatta byggnad av ett götvalsverk, motsvarande järnverkets slutliga totalkapacitet, och ett grovvalsverk samt uppförandet av en masugnsanläggning med en årsproduktion av 200 000 ton ävensom viss komplettering av övriga anläggningar. Riksdagen förutsätter därvid, att, på sätt departementschefen föreslagit, frågan om masugnsanläggningens tekniska utförande göres till föremål för ytterligare undersökning.

Kostnaderna för den första utbyggnadsetappen har av departementschefen, med viss jämkning av styrelsens beräkningar, uppskattats till i runt tal 100 000 000 kronor, varav 30 500 000 kronor skulle tillföras bolaget genom aktieteckning och återstoden, omkring 70 000 000 kronor, genom upplåning, i förekommande fall mot riksgäldskontorets borgen. Bolagets rörelsekredit skulle — bortsett från den checkräkningskredit, som av bolaget kunde upptagas mot vanliga affärsmässiga säkerheter — belöpa sig till 6 000 000 kronor samt anskaffas genom lån mot borgen av riksgäldskontoret. Departementschefen har vid sitt ståndpunktstagande i finansieringsfrågan ansett lämpligt, att bolaget icke från början försåges med ett stort aktiekapital utan att en del av anläggningsskapitalet anskaffades genom successiv kortfristig upplåning. De kortfristiga krediterna skulle därefter vid lämplig tidpunkt konsolideras. Med hänsyn till vad departementschefen sålunda uttalat har riksdagen funnit sig böra ansluta sig till departementschefens förslag.

Vad departementschefen förordat i fråga om rekonstruktionen av bolaget och nedskrivning av dess aktiekapital från 26 500 000 kronor till 14 500 000 kronor har ej föranlett någon erinran från riksdagens sida.

Under återopande av det anförda får riksdagen anmäla, att riksdagen *dels* till Aktieteckning i Norrbottens järnverk aktiebolag för budgetåret 1946/47 under fonden för statens aktier anvisat ett investeringsanslag av 30 500 000 kronor, *dels* beslutat, att staten genom riksgäldskontoret skall ställa garanti ej mindre i mån av behov för lån åt Norrbottens järnverk aktiebolag å högst

70 000 000 kronor än även för förlagslån åt bolaget till ett belopp av högst 6 000 000 kronor, *dels ock* till Avskrivning å statens aktier i Norrbottens järnverk aktiebolag för budgetåret 1946/47 under avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster anvisat ett anslag av 12 000 000 kronor.

Stockholm den 29 juni 1946.

Med undersåtlig vördnad.
